

## JOHANNES R. BECHER: HITTEM ÉN IS

Ford.: GRÉDA JÓZSEF

*A karácsonyfagyertya csepegett,  
az új ruhámra piros viasz csorgott.  
Álmomban angyal szállt az ágy felett  
és kivette a ruhámból a foltot.*

*A szárnya fénylett, mintha tüzből lenne:  
Én hittem benne.*

*Hittem, hogy van sok törpe s óriás,  
vasorru bába és Fekete Péter.  
Nem is emlékszem már: volt annyi más!  
s én hittem mindet s azt is, hogy sötéttel,*

*mikor a szél s a sűrű éj növényben,  
fölkelnek a holtak a temetőben.*

*Anyám mesélt a díványszögleten,  
ó, hogy csodáltam sok meséje hősit!  
Közben friss almát hámozott nekem,  
mert hogy az alma frissit és erősít, —*

*és a végén a mesétől hevílten  
engedelmes, gyors álomba merültem.*

*Hittem a tanítómnak is, aki  
német hazámat dicsérte, kivált meg  
a császárt, aki bátran ment neki  
a franciáknak s Párisig nem állt meg;*

*hazamentem és háborúztam máris:  
ólomkatonák fölött generális.*

*Apám az erdőn sétált énvelem,  
a szép, magas és sűrű zöld lucerdőn.  
Fent járt a nap, mi kéz a kézben lenn,  
s ő szólt: Fiam, már nemsokára eljön*

*a te időd. De ne hazudj soha:  
hazug nem lehet német katona!*

*Én hittem — ó, miben nem hittem én?  
De ekkor már megpróbáltam kikötni:  
Melyik hit van és melyik nincs helyén?  
Hisz felörlődünk ennyi hit között mi!*

ez azt hiszi, az épp a fordítottját,  
— mi ez? Hát ezt így összevissza szokták?

És kérdeztem: hát mi a hit? Igazság,  
vagy csak csaló szerszáma mindegyiknek?  
Vagy láthatatlan sapka, hogy manapság  
hitet látunk, hol hazugság buvik meg?

E kusza hitek gyűrűit kavarva  
ki nem hisz itt s lel utat e zavarba?

Még hittem én. Hol ezt hittem, hol azt,  
amit éppen a legjobbnak találtam.  
Ugy láttam, hinni kényelmes malaszt,  
s ha a világot már nagyon utáltam,

hittem, s ez a hit jól esett nagyon,  
hogy jobb lesz majd egy másik csillagon.

Volt úgy, hogy elvesztettem hitemet,  
de került hamar a helyébe másik.  
Láttam, ki hisz, mindent bátran tehet  
hazugságtól szégyentelen csalásig,

de mikor a hazugság foglya lettem  
s nem hittem semmit — azt is hittal tettem.

És így jött meg a háború, amit  
mint gyermek egykor vígan végigöltem.  
A földbe fúrtam jól magam, de itt  
majd eltemettek élve. Elgyötörten

szöktem magasba s buktam el kifulva —  
Hittem. Nem hittem — aztán hittem újra!

Agyutüzek, mik hirtelen felégve,  
a hegyek alját oly gödrösre tépték  
és üttek minket le a fedezékbe,  
világították meg hitem sötétjét:

én tudni kezdtem. S mint szélvész ha támad,  
vadul vitam a hittal a csatámat.

Ti mind, ki hisztek! Mindegy, itt vagy ott  
rágja magát egy hit a csontotokba:  
süket sükettel küzd, vak ver vakot,  
ahol hit kél egy másikkal birokra.

*Mikor a hit minden harcát feladtam,  
a tudásból új föld feszült alattam.*

*Most már tudom, ha az éhségetek  
tul nagyra nőne, hitet tálnának.  
Ti mind, kik hisztek, meneküljétek  
e hittől, mely a hívőre támad!*

*Ne higgyetek csodákban, nézzetek föl  
és keljétek föl, hívők, térdetekről!*

## EGYSÉGES-E A TRANSZILVÁNIAI ZSIDÓSÁG ?

(*Megjegyzések a transzilvániai zsidóság tipológiájához*)

Írta: CSEHI GYULA

Heine, egy dühös pillanatában, népmumiának nevezte a zsidóságot, mert érzése szerint ifjúkorának hitsorsosai és dicsőségének hű virrasztói, az európai zsidók évezredek vándorlásaik folyamán nem népiségüket mentették meg létükkel együtt, hanem csak bebalzsamozott hulláját annak; úgy tűnik, hogy ezt a „boutade“-ot a tudományos kutatás is igazolja s azt, aki lefejtí erről a népmumiáról a hagyomány és az előítéletek vérdő s rejtő szalagait, alig éri meglepetés: pergamentbőrrel borított csontvázat pillant meg s nem csupán dermedt álomba merült élő testet. Ha valaki előítéletek nélkül közeledik a zsidókhoz s nem a „zsidó“ elvont fogalmát akarja úgy ahogy rákényszeríteni a valóságra, hanem emberi valóságukban, egyéni s közös megnyilvánulásaikban vizsgálja őket, kénytelen a környező népek nyelvi és művelődésbeli alkatából, szokásaiból, hagyományaiból, hibáiból és erényeiből összeállítani pallettájának színeit s az arcképhez, melyet így alkot a faji s történelmi zsidóság, csak árnyalatokat, gyakran már csupán elmosódó foltokat ad, viszont igaz, hogy többnyire neki kell tulajdonítani a portré rembrandti tónusát s nem ritkán exotikusan ható vonásait.

A zsidóságról olyan szenvedélyes meggyőződéssel beszélnek zsidók és nem-zsidók egyaránt, mint egységről, hogy végül is paradoxonszerűen hat a könnyen ellenőrizhető tapasztalati tényt hangoztatni, hogy ezt az elnevezést nemcsak országokként, hanem országrészenként s városokként is egészen különböző emberek és embercsoportok viselik. Így az ardeali zsidóságot, amely viszonylag kicsiny és összefüggő területen él s alig számol két százezer lelket, legalább három olyan csoportra oszthatjuk, melyeket lényeges különbségek választanak el, ami nyelvüket, művelődésbeli állapotukat illeti és amelyek egymással szembeni kizárólagos felfogása hiven tükrözi a tényleges ellentéteket. A mostani helyzetet, természetesen, csak néhány évtizedre visszanyulva magyarázhatjuk meg, hiszen ahhoz, hogy valamely mozgást pontosan lemérhessünk s jelentőségében felfoghassunk, nemcsak sebességét és irányát, de kiindulási pontját is ismernünk kell.

Az erdélyi zsidóság a 19. század közepe táján lépett ki kényszerű elszigeteltségéből. Jelentős része lelkesen magáévá tette az egyenjogosítást adta összes szabadságokat és jogokat: készségesen megtagadta a zsidó elkülönülés szigorú óreit: a merev vallási szabályokat. Ez a réteg nyelvben, művelődésben, ésjárásban magyarrá lett s a gazdasági életben köz-